

ovih historičara. Svatko od njih, istina, određuje svoj rad određenim razdobljem, ali ishod je ipak prevlast sinkronije nad dijakronijom. Struktura je prisutnija, bolje razrađena i objašnjena od procesa. Na taj problem izravno upućuju Christiane Klapisch-Zuber (»obiteljske strukture nisu odvajkada«) i Giuseppe Petralia (»migracije treba proučavati ne samo u prostoru, nego i u vremenu«).

Ova zbirka članaka obiluje zanimljivim idejama i rješenjima kao i značajnim rezultatima, pa preporučujem medijevistima, pogotovo onima koji se bave demografskim istraživanjima da je svakako skinu s polica talijanskih knjižara. Migracijski procesi u Italiji imaju zajedničkih crta s migracijama u našoj zemlji, barem u njezinom mediteranskom dijelu.

Zdenka Janeković-Römer

DALMACIJA U NARODNOM PREPORODU 1835—1848. — Prilozi sa znanstvenog skupa u Zadru od 8. do 9. V. 1986, održanog u povodu 150. obljetnice jubileja Ilirskog pokreta i 30. obljetnice Filozofskog fakulteta u Zadru, Zadarska revija 4—5/1987.

Prilozi »Dalmacija u narodnom preporodu 1835—1848.« nastali su djelatnošću Komisije za znanstveni rad OOUR-a humanističkih i društvenih znanosti Filozofskog fakulteta u Zadru godine 1980, kada je otpočeto sustavno proučavanje zadarskoga kopnenog i otočnog područja, dijela Hrvatskog primorja i Dalmacije. Poslovi oko pripreme zbornika odvijali su se intenzivno od početka školske godine 1985/86. sve dok 8. i 9. V. 1986. godine nije realiziran znanstveni skup pod istim imenom, a u Narodnom muzeju u Zadru priređena izložba, koja je bila otvorena od 8. V. do 8. VII. iste godine.

U zborniku su objavljeni slijedeći radovi:

N. Ivanišanin, Proturječja ilirizma i njegove književnosti (str. 291—298/5—12)* razmatra utemeljenost hrvatskoga nacionalnog preporoda u Ilirskom pokretu i književnosti i njegov kontinuitet do najnovijeg vremena.

S. Obad, Dalmatinsko društvo u preporodno doba (str. 299—314/13—28) analizira socijalnu strukturu dalmatinskog društva dijeleći ih na slijedeće slojeve: tzv. oligarhijski sloj na vlasti, sastavljen od birokracije i aristokracije, građanski međusloj najdinamičnije svjetovne i crkvene inteligencije i gradski puk na dnu socijalne ljestvice.

S. Peričić, Glavne značajke gospodarstva Dalmacije od 1835. do 1848. (str. 315—323/29—37) u kratkim crtama iznosi glavne značajke dalmatinskoga gospodarstva u preporodno doba. Autor smatra da je unatoč stanovitim pokušajima unapređenja ekonomskih prilika Dalmacija ostala postrani od jačeg prodora kapitalističke privrede i godinu 1848. dočekala nerazvijena i gospodarski zanemarena.

S. Antoljak, Naša historiografija u vrijeme Ilirskog pokreta u Dalmaciji (1835—1848) (str. 325—334/39—48) analizira rezultate domaćih i stranih istraživača-amatera objavljene u različitim knjigama, brošurama ili onodobnoj periodici.

* Prvi broj odnosi se na paginaciju prema broju stranica kompletnog godišta Zadarske revije, a drugi samog broja 4—5.

D. Brozović, O grafijskim pitanjima u Hrvatskom narodnom preporodu (str. 335—344/49—58) razmatra odnos i suprotnosti između Gajeve preporodne grafije i dopreporodne novoštokavske.

V. Anić, Narodni preporod u Dalmaciji i književni jezik danas: u traganju za vezom (str. 345—349/59—63) razmatra dalmatinske regionalne elemente u književnom jeziku.

S. Kovačić, Glagoljanje i glagoljaši u srednjoj Dalmaciji za vrijeme hrvatskog narodnog preporoda (str. 351—365/65—79) upozorava na doprinos glagoljaša srednje Dalmacije, a napose poljičko-radobiljskog kraja u čuvanju hrvatskog jezika među stanovništvom seoskih župa.

J. A. Soldo, Jeronim Luiz Vrdoljak — jedan iz kruga Ante Kuzmanića (str. 367—381/81—95) prati suradnju Imočanina Jeronima Luiza Vrdoljaka u Kuzmanićevo listu »Zora dalmatinska«.

N. Kolumbić, Stariji hrvatski pisci u svjetlu preporodnog doba u Dalmaciji (383—396/97—110) promatra interes za književnu prošlost u časopisima na hrvatskom i talijanskom jeziku, smatrajući dalmatinske intelektualce jedinstvenim u odavanju priznanja starijim hrvatskim piscima.

A. Franić, Ilirci putopisci po Dalmaciji (str. 397—408/111—120) razmatra djelatnost putopisaca iliraca po Dalmaciji, ocjenjujući značenje i vrijednost njihovih reportaža u sklopu općih prosvjetiteljsko-preporodnih nastojanja toga vremena.

N. Košutić-Brozović, Hrvatska prijevodna književnost u Dalmaciji za vrijeme velikog narodnog preporoda 1835—1848. (str. 409—419/123—133) analizira razlike u izboru djela i prevodilačkim postupcima između prevodilaca iz sjeverne Hrvatske, napose iz »Danice« i onih iz Dalmacije.

G. Rabac-Čondrić, Odraz risorgimentalno-preporoditeljskih ideja na zadarske pisce (str. 421—430/135—144) obrađuje veze i utjecaje talijanskog Risorgimenta s istaknutijim intelektualcima u Zadru i Dalmaciji.

T. Ganza-Aras, Ilirstvo Nikole Tomasea (str. 431—451/145—165) ocjenjuje Tomaseovo ilirstvo kao nacionalno-politički program trgovačko-pomorskog sloja u Dalmaciji.

I. Petricioli, Slikar F. Salghetti-Driolli u narodnom preporodu (str. 453—461/167—175) upozorava na veze između djela zadarskog slikara F. Salghetti-Driollia i kulturnih zbivanja dalmatinskog narodnog preporoda.

Š. Batović, Muzeologija i arheologija u Dalmaciji u doba preporoda (str. 463—488/177—202) daje kratak prikaz razvoja muzeoloških i arheoloških djelatnosti u Dalmaciji. Na kraju donosi bibliografiju arheoloških radova iz doba preporoda i radova o preporodnom razdoblju.

M. Stagličić, Urbanizam i arhitektura u Dalmaciji u vrijeme narodnog preporoda (str. 489—494/203—208) analizira pojavu klasicizma u arhitekturi. Osvrće se i na pojavu izgradnje novih zatvora i kaznionica pred sam kraj preporodnog razdoblja.

R. Jelić, Zdravstvo u Dalmaciji u doba narodnog preporoda (1835—1848) (str. 495—512/209—226) daje kratak prikaz zdravstveno-preventivnih i humanitarnih ustanova u Dalmaciji, kao i zdravstvenih prilika i demografskih podataka.

Ž. Dadić, Uloga prirodnih znanosti u Narodnom preporodu u Dalmaciji (str. 513—522/227—236) upozorava da se prirodno-znanstvena aktivnost prvenstveno sastojala u brizi oko hrvatskoga znanstvenog nazivlja i popularizaciji prirodnih znanosti, osobito u svrhu podizanja poljoprivrede.

M. Zaninović, Školstvo u Dalmaciji u tijeku Narodnog preporoda (str. 523—535/237—247) analizira djelatnost austrijske uprave u Dalmaciji na podi-

zanju osnovnih škola i gimnazija te visokih škola. U prilogu donosi popis muških i ženskih osnovnih (pučkih) škola u Dalmaciji do 1848. godine.

H. Festini, J. Pulić o austrijskom projektu odgoja i obrazovanja u doba Narodnog preporoda (str. 536—541/249—255) izlaže Pulićevu kritiku Projekta, objavljenu u dubrovačkom časopisu »L' Avvenire« 1849. godine.

Z. Blažeković, Glazbena kultura u Zadru u I. polovini XIX. stoljeća (str. 543—555/257—269) razmatra glazbeni život Zadra u sklopu djelovanja »Teatro nobile«, glazbene djelatnosti vojnog garnizona i sudjelovanja vokalnih i instrumentalnih sastava pri crkvenom bogoslužju. U dodatku je donesen popis zadarskih skladatelja I. polovine XIX. stoljeća i njihovih skladbi.

J. Vidaković, Neuspjeli pokušaji tiskanja nekih listova u Dalmaciji u doba Narodnog preporoda (str. 557—561/271—275) analizira uzroke neuspjeha nekoliko pokretanja listova i časopisa kulturno-poučnog sadržaja na hrvatskom i talijanskom jeziku u Dubrovniku, Šibeniku, Splitu, Zadru i Makarskoj.

Z. Rados, Odrazi Narodnog preporoda u Dalmaciji u »Smotri dalmatinskoj« (1888—1918) (str. 563—569/277—283) upozorava na prohrvatsku orijentaciju »Smotre dalmatinske« u cjelokupnom razdoblju izlaženja. U skladu s ilirskom tradicijom u podlisku su uvrštavani prilozi iz starije hrvatske književnosti te tekstovi o narodnom životu.

K. Milutinović, O vezama Dalmacije i Vojvodine u doba Ilirskog pokreta (str. 571—592/285—306) razmatra međusobne kontakte i suradnju dalmatinskih preporoditelja i vojvođanskih proilirski orijentiranih političara.

T. Macan, Pogled u dalmatinsko-zagrebačke veze (1835—1847) (str. 593—609/307—323) donosi pregled veza između »Zore dalmatinske« i »Danice«.

M. Milošević, Odjeci ilirskog pokreta u Boki Kotorskoj (1835—1848) (str. 611—623/325—337) upozorava na kontakte i prepisku Bokelja, a napose svećenika M. Broza, s Gajem i krugom oko »Zore dalmatinske«.

A. Nikić, Kulturne veze između zapadne Hercegovine i Dalmacije od 1820-ih do 1870-ih godina (str. 625—636/339—350) ističe doprinos katoličkog stanovništva Bosne i Hercegovine nacionalnom preporodu u Hrvatskoj i Dalmaciji, s posebnim osvrtom na utjecaj franjevac a i njihov kulturni rad.

P. Živković, Martin Nedić prvi Ilir iz Bosne i narodni preporod u Dalmaciji (str. 637—646/351—360) razmatra utjecaj narodnog preporoda na bosanske franjevce, a napose na M. Nedića i njegov odnos prema dubrovačkoj i dalmatinskoj narodnoj književnosti.

N. Šetić, Prilog poznavanju veza Istre i Kvarnerskih otoka s Dalmacijom u preporodno doba s posebnim osvrtom na trgovačke veze sa Zadrom (str. 647—660/361—374) služeći se podacima onodobne periodike promatra političko-kulturne veze na temelju osobne aktivnosti svjetovne i crkvene inteligencije i gospodarske veze na temelju opskrbe zadarskog tržišta istarskim i kvarnerskim proizvodima.

Kao poseban dodatak objavljen je »Izbor iz bibliografije radova o preporodu u Dalmaciji (1835—1848)« R. Bacalje i J. Vrandečića (str. 661—669/375—383) o jeziku, književnosti i povijesti te prikaz izložbe održane istom prigodom u Narodnom muzeju (str. 671—676/385—390).

Navedeni tekstovi objavljeni su i kao posebna knjiga »Dalmacija u narodnom preporodu 1835—1848«, zbornik radova u izdanju Narodnog lista u Zadru 1987. godine.

Lovorka Čoralić

H I S T O R I J S K I
Z B O R N I K

IZDAVAC: Savez povijesnih društava Hrvatske

REDAKCIJSKI ODBOR

Mirjana GROSS, Zagreb
Ivan KAMPUŠ, Zagreb
Tomislav RAUKAR, Zagreb
Petar STRČIĆ, Zagreb

GLAVNI I ODGOVORNI UREDNIK

Ivan KAMPUS

LEKTOR I KOREKTOR

Branko ERDELJAC

Adresa uredništva:

Savez povijesnih društava Hrvatske
Zagreb, Filozofski fakultet, Ul. Đure Salaja 3

Časopis izlazi jednom godišnje

Narudžbe šaljite na adresu:
Savez povijesnih društava Hrvatske, Zagreb, Krčka 1

Cijena ovog broja iznosi 30.000 d

Izdavanje časopisa sufinancira
Samoupravna interesna zajednica za znanstveni rad SRH

Tisak Štamparskog zavoda »Ognjen Prica« u Zagrebu — travanj 1989.